

Eettistä ilmoituskanavaa koskevat ohjeet

1. Johdanto

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (1171/2022) eli niin sanottu ”ilmoittajansuojelulaki” tuli voimaan 1. tammikuuta 2023. Kyseessä on EU:n Whistleblower-direktiivin (2019/1937) täytäntöönpano. Direktiivi velvoittaa luomaan epäiltyjen väärinkäytösten sisäisen, luottamuksellisen ilmoituskanavan eli ns. Whistleblow-kanavan, jossa ilmoittajan henkilöllisyys on suojattu. Lain tarkoituksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Sisäinen, eettinen ilmoituskanava ei ole yleinen palautekanava, vaan nimenomaan vakavien väärinkäytösten ilmoittamista varten luotu palvelu. Palautteet kunnan toiminnasta eivät siten kuulu eettiseen kanavaan, vaan niille on oma palautelomakkeensa.

Väärinkäytösepäily voi kohdistua yksittäiseen viranhaltijaan, työntekijään tai luottamushenkilöön tai esimerkiksi kunnan palveluiden tuottamiseen, hankintoihin, sopimuksiin ja päätöksentekoon. Väärinkäytös voi olla huolimattomuudesta tai osaamattomuudesta johtuvaa, tahallista tai jopa rikokseksi katsottava teko tai laiminlyönti. Väärinkäytösilmoituksen voi tehdä epäilystä lakien tai sääntöjen vastaisesta tai muuten epäeettisestä toiminnasta. Ilmoituskanavan käyttämisen tarkoituksena on vähentää väärinkäytösten todennäköisyyttä, systematisoida niiden käsittelyä ja edistää eettisiä toimintatapoja. Ilmoituksen pystyy tekemään sähköisesti.

2. Soveltamisala

Jämijärven kunnan eettinen ilmoituskanava on sekä sisäisessä että ulkoisessa käytössä eli ilmoituksen epäeettisestä toiminnasta tai väärinkäytöksistä voivat tehdä kunnan henkilöstön lisäksi kuntalaiset ja ulkoiset sidosryhmät.

Ilmoittajansuojelulakia sovelletaan sellaisten henkilöiden suojeluun, jotka ilmoittavat ilmoittajansuojeludirektiivin liitteessä tarkoitetun Euroopan unionin lainsäädännön tai sen kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön tai muun kansallisen lainsäädännön rikkomisista seuraavilla lainsäädännön aloilla (eräin poikkeuksin):

- 1) julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja
- 2) finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat
- 3) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen
- 4) tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus
- 5) liikenneturvallisuus
- 6) ympäristönsuojelu
- 7) säteily- ja ydinturvallisuus
- 8) elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi
- 9) Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 168 artiklan tarkoittama kansanterveys
- 10) kuluttajansuoja
- 11) yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus

Lakia sovelletaan tekoihin tai laiminlyönteihin:

- jotka on säädetty rangaistavaksi
- joista voi seurata rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus
- jotka voivat vakavasti vaarantaa lainsäädännön yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista

3. Ilmoituksen tekeminen

Kaikkiin ilmoitukseen suhtaudutaan vakavasti. Ilmoitukset tulee tehdä rehellisesti ja vilpittömässä mielessä. Mitä yksityiskohtaisempi ilmoitus on, sitä paremmin väärinkäytösepäilyt voidaan tutkia. Niiden henkilöiden oikeuksiin, joita ilmoitukset koskevat, sovelletaan asianmukaista tietosuojaa koskevaa lainsäädäntöä.

Ilmoitus tehdään täyttämällä eettisen kanavan ilmoituslomakkeelle mahdollisimman tarkka kuvaus epäilystä. Ilmoituksen voi tehdä myös suullisesti. Ilmoittajan vastuulla on antaa asian edistämiseksi tarvittavat tiedot. Puutteellisia ilmoituksia ei voida käsitellä. Ilmoitukset voi tehdä valinnan mukaan joko täysin anonyymisti tai omilla yhteystiedoilla.

Saapuneet ilmoitukset vastaanotetaan Whistleblowing-järjestelmään ja ilmoituksen saapuessa lähtee viesti ryhmän jäsenille. Mikäli henkilö ilmoittaa epäilystä Whistleblowing-käsittelyryhmälle tai sen yksittäiselle jäsenelle muuta kautta kuin sähköisen ilmoitusjärjestelmän, kirjataan ilmoitus ilmoituskanavaan sen käsittelyä varten. Vain kunnan Whistleblowing-käsittelyryhmän jäsenillä on pääsy ilmoituksiin ilmoituskanavan kautta. Jokaista ryhmän jäsentä sitoo salassapitovelvollisuus, jonka mukaisesti kaikki ilmoitukset on käsiteltävä luottamuksellisesti. Tutkimusprosessin aikana käsittelyryhmä voi pyytää tietoja ja asiantuntemusta muilta henkilöiltä. Myös tämä tapahtuu luottamuksellisesti.

Ensisijaisesti ilmoitus tehdään kunnan omaan ilmoituskanavaan, mutta tietyissä tapauksissa ilmoitus on mahdollista tehdä myös oikeuskanslerinviraston keskitettyyn, ulkoiseen ilmoituskanavaan. Oikeuskanslerinvirasto siirtää keskitettyyn ulkoiseen ilmoituskanavaan tehdyn ilmoituksen toimivaltaiselle viranomaiselle, joka tutkii ilmoituksen ja ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin.

4. Ilmoitusten käsittelyprosessi

Jämijärven kunnan ilmoitusten käsittelijöinä toimivat talous- ja hallintopäällikkö, työsuojelupäällikkö sekä työsuojeluvaltuutettu. Heidän tehtävänä on arvioida, kuuluuko ilmoitus direktiivin tai kansallisen lain soveltamisalaan sekä päättää tutkintavaiheen käynnistämisestä. Tutkintavaiheen jälkeen kunta päättää omien vastuumääräystensä mukaisesti jatkotoimenpiteistä ja niiden toimeenpanosta tai toteuttaa, että ilmoitus ei johda toimenpiteisiin. Selkeät ilmoitukset rikoksista ohjataan suoraan poliisin tutkittaviksi. Ilmoittajalle on toimitettava vastaanottoilmoitus seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottoilmoituksen toimittamisesta ilmoitusten käsittelystä vastaavan henkilön on annettava ilmoittajalle tieto ilmoituksen perusteella toteutettavista toimenpiteistä.

5. Ilmoittajan suojele

Sisäisen ilmoituskanavan kautta tehtävän ilmoittamisen ja ilmoitusten käsittelyn on oltava luottamuksellista. Tieto ilmoittajasta ja ilmoituksen kohteesta on salassa pidettävää tietoa, joten ilmoituksen vastaanottajaa sitoo salassapitovelvollisuus. Kaikki ilmoitukset kirjataan ja käsitellään ammattitaitoisesti.

Mikäli ilmoittaja ilmaisee aidon epäilyn, ei hänen tarvitse pelätä työnsä menettämistä, minkäänlaisia muita seuraamuksia tai henkilökohtaisia haittoja ilmoituksen seurauksena. Ei ole merkitystä, erehtyykö ilmoittaja edellyttäen, että hän toimii vilpittömin mielin, eli ei yritä tahallaan vahingoittaa toista henkilöä ilmoituksellaan. Ilmoituskanavan väärinkäyttö eli väärän tiedon tahallinen ilmoittaminen on sen sijaan vakava rikkomus, joka voi johtaa jatkotoimenpiteisiin. Tarkoituksenmukaisuuden puitteissa ei-anonyymille ilmoittajalle tiedotetaan tutkimuksen väitteitä koskevista tuloksista samalla kuitenkin huomioiden niiden henkilöiden yksityisyys, joita vastaan väitteet on esitetty sekä muut luottamuksellisuuteen liittyvät seikat. Rikoksista syytettäessä ilmoittajalle ilmoitetaan, että hänen henkilöllisyytensä voidaan joutua paljastamaan viranomaisen suorittaman esitutkinnan ja oikeudenkäyntien yhteydessä.

6. Tietojen poistaminen

Ilmoituskanavan kautta saadut tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua ilmoituksen saapumisesta, ellei niiden säilyttäminen ole tässä tai muussa laissa säädettyjen oikeuksien tai velvoitteiden toteuttamista varten tai oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Henkilötiedot, joilla ei selkeästi ole merkitystä ilmoituksen käsittelyn kannalta, on poistettava ilman aiheetonta viivytystä.